

กรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์

บทที่

2

รูปที่ 2-1 โรงงานปูนซีเมนต์ไทย หนึ่งในโรงงานปูนซีเมนต์ที่มีเทคโนโลยีการผลิตปูนซีเมนต์สมัยใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

กรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์ จำแนกได้เป็น 2 วิธีด้วยกัน ได้แก่ กรรมวิธีการผลิตแบบเปียก, และกรรมวิธีการผลิตแบบแห้ง โดยที่กรรมวิธีการผลิตแบบแห้ง เป็นวิธีที่ทันสมัยกว่า เพราะเป็นวิธีที่ใช้พลังงานความร้อนต่ำกว่า จึงช่วยประหยัดเชื้อเพลิงในการเผาได้ดีกว่า และยังสามารถควบคุมองค์ประกอบทางเคมีของปูนซีเมนต์ได้ง่ายกว่า จึงทำให้ได้ปูนซีเมนต์ที่มีคุณภาพสม่ำเสมอมากกว่า

ขั้นตอนการผลิตปูนซีเมนต์ แบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การทำเหมืองและการเตรียมวัตถุดิบ : จัดหาและคัดเลือกวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ, ทำเหมืองหิน, ขนส่งวัตถุดิบมาย่อยให้มีขนาดเล็กลง, และกองเก็บไว้ในยูน

ขั้นตอนที่ 2 การบดวัตถุดิบ : ป้อนวัตถุดิบเข้าสู่หม้อบดวัตถุดิบ แล้วบดวัตถุดิบจนได้วัตถุดิบสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 การเผาปูนเม็ด : ป้อนวัตถุดิบสำเร็จเข้าสู่ Preheater แล้วลำเลียงเข้าสู่เตาเผา โดยเผาที่อุณหภูมิสูงสุดประมาณ $1,450^{\circ}\text{C}$ จนได้ปูนเม็ด จากนั้นปูนเม็ดจะถูกทำให้เย็นตัวลงอย่างรวดเร็ว

ขั้นตอนที่ 4 การบดปูนซีเมนต์ : ลำเลียงปูนเม็ดเข้าหม้อบดปูนซีเมนต์ ในระหว่างกระบวนการบดนั้น จะมีการเติมยิปซั่มในปริมาณเล็กน้อย บดจนได้ปูนซีเมนต์ที่มีความละเอียดตามต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุและการขนส่งปูนซีเมนต์ : ลำเลียงปูนซีเมนต์เก็บไว้ในไซโล เพื่อรอการบรรจุและการขนส่งต่อไป

2.1 บทนำ

ขั้นตอนการผลิตปูนซีเมนต์ แบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การทำเหมืองและการเตรียมวัตถุดิบ : จัดหาและคัดเลือกวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบของแร่ธาตุที่ต้องการ, ทำเหมืองหิน, ขนส่งวัตถุดิบจากเหมืองมา ย่อยให้มีขนาดเล็กลง, และกองเก็บไว้ในยุ้งเก็บวัตถุดิบเพื่อรอการนำไปใช้งาน

ขั้นตอนที่ 2 การบดวัตถุดิบ : ป้อนวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ เข้าสู่หม้อบดวัตถุดิบ แล้ว บดวัตถุดิบจนได้วัตถุดิบสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 การเผาปูนเม็ด : ป้อนวัตถุดิบสำเร็จเข้าสู่ Preheater เพื่ออุ่น วัตถุดิบสำเร็จให้ร้อน แล้วลำเลียงเข้าสู่เตาเผาต่อไป โดยเผาที่อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 1,450 °C ซึ่งที่อุณหภูมิดังกล่าวจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของวัตถุดิบต่าง ๆจนได้ปูนเม็ด ที่มีลักษณะเป็นก้อนค่อนข้างกลมสีเทาเข้มขนาดไม่เกิน 2 เซนติเมตร จากนั้นปูนเม็ดจะถูก ทำให้เย็นตัวลงอย่างรวดเร็ว

ขั้นตอนที่ 4 การบดปูนซีเมนต์ : ลำเลียงปูนเม็ดเข้าหม้อบดปูนซีเมนต์ ในระหว่าง กระบวนการบดนั้น จะมีการเติมยิปซั่มในปริมาณเล็กน้อย (เพื่อช่วยยืดระยะเวลาการแข็งตัว, ปรับปรุงคุณสมบัติการหดตัว, และพัฒนากำลังอัดของปูนซีเมนต์) บดจนได้ปูนซีเมนต์ที่มี ความละเอียดตามต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 การบรรจุและการขนส่งปูนซีเมนต์ : ลำเลียงปูนซีเมนต์เก็บไว้ในไซโล เพื่อรอการบรรจุและการขนส่งต่อไป ซึ่งมีทั้งการเป่าลงเต้าของรถขนส่งในรูปของปูนซีเมนต์ผง และการบรรจุลงในรูปของปูนซีเมนต์ถุง แล้วทำการขนส่งปูนซีเมนต์ไปยังร้านค้า, โรงงาน อุตสาหกรรมคอนกรีต, หรือหน่วยงานก่อสร้างต่าง ๆ โดยการขนส่งด้วยรถปูนซีเมนต์, รถไฟ, หรือเรือ เพื่อนำปูนซีเมนต์ไปประยุกต์ใช้งานในลักษณะต่าง ๆ ต่อไป

2.2 กรรมวิธีการผลิต

กรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์ (Cement Manufacturing Process) จำแนกตาม ลักษณะของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตเป็น 2 วิธีด้วยกัน ได้แก่ กรรมวิธีการผลิตแบบเปียก (Wet Process), และกรรมวิธีการผลิตแบบแห้ง (Dry Process)

1. กรรมวิธีการผลิตแบบเปียก (Wet Process) คือ กรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์ โดยใช้วัตถุดิบที่มีความชื้นสูง เช่น ดินขาว (Marl), และดินเหนียว (Clay) มา บดผสมกันในสภาพที่เปียกและเติมน้ำเพิ่มลงไปให้อัตราส่วนที่พอเหมาะ เพื่อ ช่วยในการบดผสม วัตถุดิบที่เตรียมเสร็จจะมีน้ำเป็นส่วนผสมประมาณ 30 - 40% มีลักษณะเหลวและไหลได้เรียกว่า Slurry หลังจากนั้นนำไป ป้อนเข้าหม้อเผา ในสภาพที่มีความชื้นสูง หม้อเผาในกรรมวิธีการแบบเปียกจะต้องใช้ปริมาณ ความร้อนสูงกว่าหม้อเผาในกรรมวิธีการผลิตแบบแห้ง เนื่องจากต้องใช้ความ ร้อนไล่ความชื้นใน Slurry ออกให้หมดก่อนที่จะเผาต่อเพื่อให้ได้ปูนเม็ดออกมา
2. กรรมวิธีการผลิตแบบแห้ง (Dry Process) คือ กรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์ โดยใช้วัตถุดิบที่มีความชื้นปกติ เช่น หินปูน (Limestone), หินดินดาน (Shale),

ดินลูกรัง (Laterite), และทราย (Sand) มาผสมในสภาพที่แห้งและในระหว่างการบดจะใช้ลมร้อนที่เหลือจากระบบหม้อเผาช่วยไล่ความชื้นออกจากวัตถุดิบ วัตถุดิบที่เตรียมเสร็จแล้วจะมีลักษณะเป็นผงละเอียดคล้ายแป้งเรียกว่า “วัตถุดิบสำเร็จ (Raw Meal)” หลังจากนั้นนำไปป้อนเข้าหม้อเผา ในสภาพที่แห้งเพื่อให้ได้ปูนเม็ดออกมา

กรรมวิธีการผลิตแบบเปียกถือว่าเป็นวิธีที่ล้าสมัยเพราะต้องใช้พลังงานความร้อนสูง จึงเป็นการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงอย่างมาก

ในปัจจุบัน โรงงานปูนซีเมนต์ไทยทุกโรงงาน จึงใช้กรรมวิธีการผลิตแบบแห้งซึ่งเป็นวิธีที่ทันสมัยกว่า เพราะเป็นวิธีที่ใช้พลังงานความร้อนต่ำกว่า จึงช่วยประหยัดเชื้อเพลิงในการเผาได้ดีกว่า และยังสามารถควบคุมองค์ประกอบทางเคมีของปูนซีเมนต์ได้ง่ายกว่า จึงทำให้ได้ปูนซีเมนต์ที่มีคุณภาพสม่ำเสมอมากกว่า นอกจากนี้ ยังมีระบบการควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ เพื่อความมั่นใจว่าจะสามารถผลิตปูนซีเมนต์ที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และได้มาตรฐาน

รูปที่ 2-2 เครื่องมืออัตโนมัติสำหรับการควบคุมคุณภาพปูนซีเมนต์ในระหว่างกระบวนการผลิต

2.3 วัตถุดิบ

วัตถุดิบ (Raw Materials) ที่ใช้ในการผลิตปูนซีเมนต์ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ดัง ตารางที่ 2-1

ประเภทของวัตถุดิบ	รายละเอียด
1. Calcareous Materials	เป็นวัตถุดิบที่มีองค์ประกอบทางเคมีส่วนใหญ่เป็นแคลเซียมคาร์บอเนต (Calcium Carbonate หรือ CaCO_3) ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป เช่น หินปูน (Limestone), ดินขาว (Marl), และดินสอพอง (Chalk) เป็นต้น
2. Argillaceous Materials	เป็นวัตถุดิบที่ประกอบด้วยออกไซด์ของซิลิกา (Silicon Dioxide หรือ SiO_2), อลูมินา (Aluminium Oxide หรือ Al_2O_3), และเหล็ก (Iron Oxide หรือ Fe_2O_3) เป็นส่วนใหญ่ เช่น หินดินดาน (Shale), และดินดำหรือดินเหนียว (Clay) เป็นต้น
3. Corrective Materials	เป็นวัตถุดิบที่ใช้สำหรับเพิ่มเติมองค์ประกอบทางเคมีบางตัวซึ่งในหินดินดานหรือดินดำ มีปริมาณไม่เพียงพอ เช่น <ul style="list-style-type: none"> • เพิ่ม SiO_2 : ทราย (Sand) • เพิ่ม Al_2O_3 : ดินแดง (High Alumina Clay) • เพิ่ม Fe_2O_3 : แร่เหล็ก (Iron Ore), และดินลูกรัง (Laterite)
4. Additive Materials	เป็นสารผสมเพิ่มที่ใช้ปรับปรุงคุณภาพของปูนซีเมนต์ที่สำคัญคือการเติมยิบซัมเพื่อช่วยยืดระยะเวลาการแข็งตัว, ปรับปรุงคุณสมบัติการหดตัว, และพัฒนากำลังอัดของปูนซีเมนต์ กรณีปูนซีเมนต์ผสม มีการเติมหินปูน เพื่อช่วยลดการหดตัว ซึ่งจะช่วยลดการแตกร้าว นอกจากนี้ ยังอาจมีการผสมสารผสมเพิ่มชนิดอื่นๆ เช่น สารปอซโซลาน, GGBS, สารลดน้ำ, และสารกระจายกักฟองอากาศ เป็นต้น

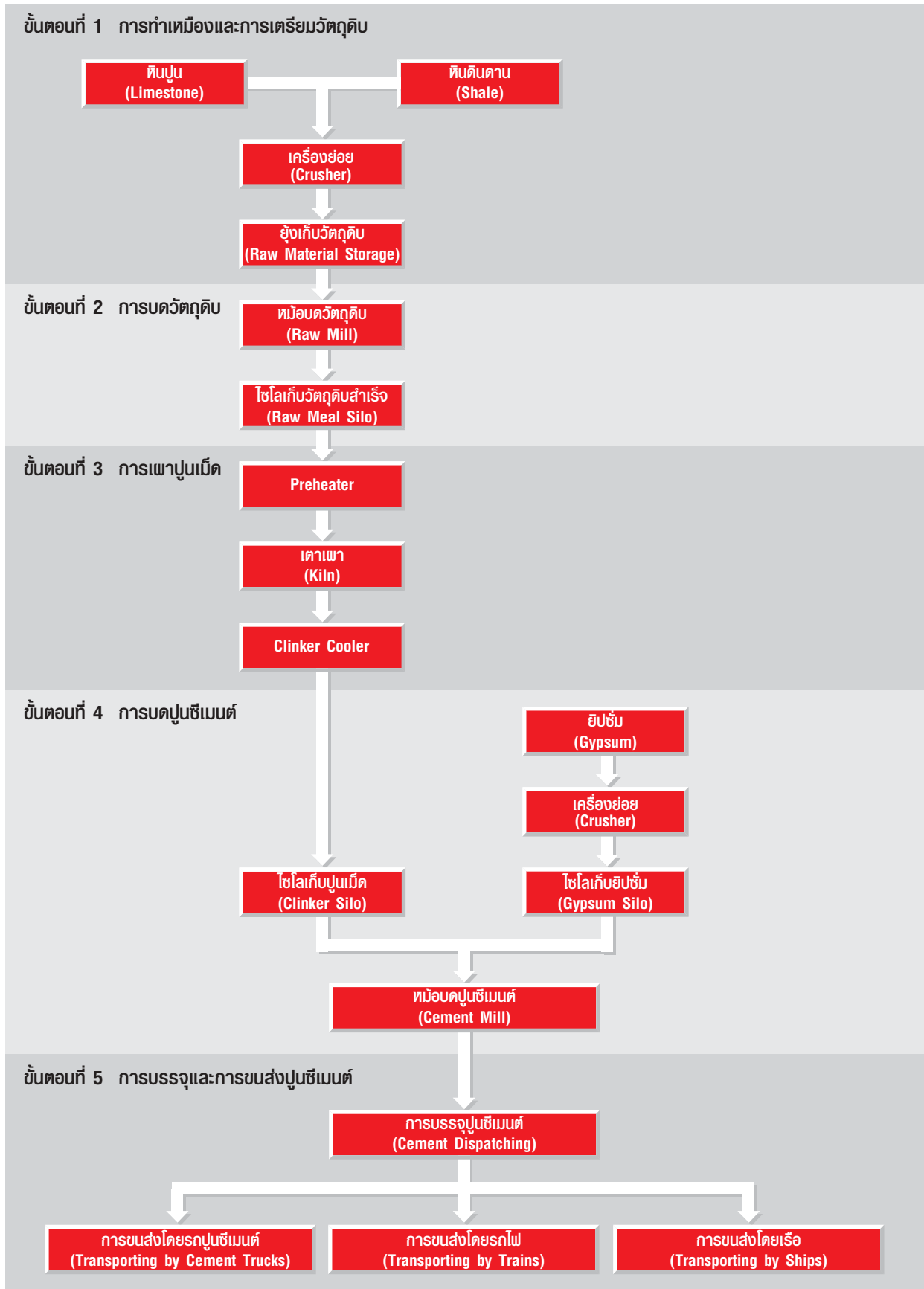

รูปที่ 2-3 ตัวอย่าง Calcareous Materials เช่น หินปูน (Limestone)

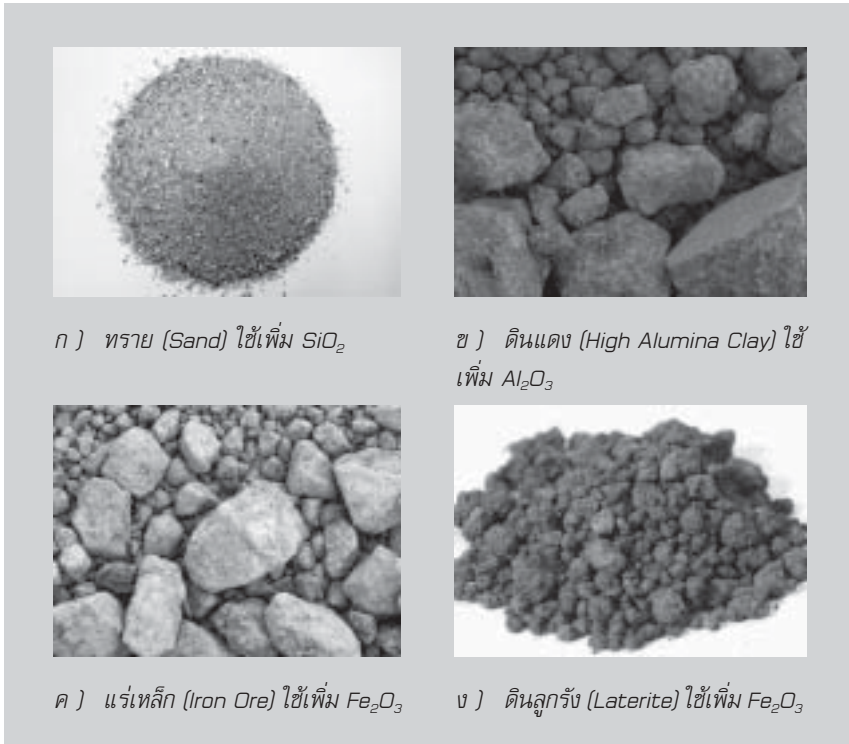

รูปที่ 2-4 ตัวอย่าง Argillaceous Materials เช่น หินดินดาน (Shale)

ตารางที่ 2-1 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตปูนซีเมนต์

รูปที่ 2-5 แผนภาพแสดงกรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์แบบแห้ง (Dry Process)

รูปที่ 2-6 ตัวอย่าง Corrective Materials

การผลิตปูนซีเมนต์จะต้องควบคุมการผสมของวัตถุดิบประเภทต่าง ๆ ให้มีส่วนผสมที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ปูนซีเมนต์ที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ

2.4 การเตรียมวัตถุดิบ

การเตรียมวัตถุดิบ (Raw Material Preparation) สำหรับการผลิตปูนซีเมนต์ในกรรมวิธีการผลิตแบบแห้งนั้น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่จะใช้หินปูน (Limestone) และหินดินดาน (Shale) จากเหมืองหิน (Quarry) โดยทำการเจาะและการระเบิดหิน จากนั้นลำเลียงหินไปยังเครื่องย่อย (Crusher) เพื่อย่อยให้มีขนาดเล็กลงเหลือประมาณ 2.5 เซนติเมตร การย่อยวัตถุดิบให้มีขนาดเล็กลงใกล้เคียงกัน จะทำให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ หินปูนและหินดินดานที่ถูกย่อยจนได้ขนาดแล้วจะถูกลำเลียงไปเก็บในยูนิตเก็บวัตถุดิบ (Raw Material Storage) ต่อไป

กรณีวัตถุดิบจากเหมืองมีคุณภาพเปลี่ยนแปลงหรือมีวัตถุดิบชนิดอื่นเจือปน ส่งผลให้คุณภาพวัตถุดิบไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ยูนิตวัตถุดิบจะเป็นตัวช่วยปรับปรุงคุณภาพให้สม่ำเสมอยิ่งขึ้น โดยใช้ Stacker สำหรับการลำเลียงและการทำกองวัตถุดิบ ซึ่งจะทำให้วัตถุดิบที่มีคุณภาพแตกต่างกัน กระจายอยู่ตามจุดต่างๆ ในกองวัตถุดิบภายในยูนิต รวมทั้งใช้ Reclaimer สำหรับการตักและการลำเลียงวัตถุดิบออกจากกอง ซึ่งช่วยให้เกิดการผสมกันของวัตถุดิบที่มีคุณภาพแตกต่างกัน ทำให้มีคุณภาพสม่ำเสมอยิ่งขึ้น

รูปที่ 2-7 ตัวอย่าง Additive Materials เช่น ยิปซั่ม (Gypsum)

ก) สภาพภายในเหมือง

ข) สภาพภายนอกเหมือง

ค) การเจาะและการระเบิด

ง) การขุดตัก

จ) การลำเลียงด้วยรถขนหิน

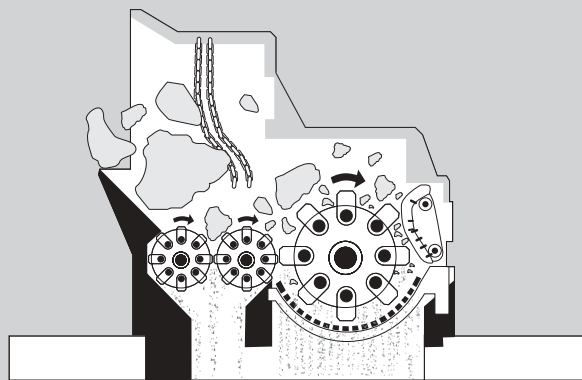

ฉ) การเทใส่เครื่องย่อยหิน

รูปที่ 2-8 การทำเหมืองหิน (Quarry)

ก) เครื่องย่อย

ข) ภายในเครื่องย่อย

รูปที่ 2-9 เครื่องย่อย (Crusher)

รูปที่ 2-10 ตู้เก็บวัตถุดิบ
(Raw Material Storage)

รูปที่ 2-11 Stacker

รูปที่ 2-12 Reclaimer

2.5 การบดวัตถุดิบ

การบดวัตถุดิบ (Raw Material Grinding) เริ่มจากการลำเลียงวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ เข้าถึงเก็บวัตถุดิบแต่ละชนิด เพื่อลำเลียงเข้าสู่ หม้อบดวัตถุดิบ (Raw Mill) ซึ่งจะต้องควบคุมส่วนผสมของวัตถุดิบทุกชนิดให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด หม้อบดวัตถุดิบจะบดวัตถุดิบทั้งหมดให้ละเอียด โดยในระหว่างการบดจะใช้ลมร้อนที่เหลือจากระบบหม้อเผา ช่วยไล่ความชื้นออกจากวัตถุดิบ ส่งผลให้วัตถุดิบที่ผ่านการบดแล้วมีความชื้นต่ำลงมาก วัตถุดิบที่ถูกบดละเอียด แล้วจะถูกคัดแยกด้วยเครื่องคัดแยก ซึ่งวัตถุดิบที่ผ่านการบดและการคัดแยกจนได้ขนาดตามต้องการจะมีลักษณะเป็นผงละเอียดคล้าย แป้ง เรียกว่า “วัตถุดิบสำเร็จ (Raw Meal)” จากนั้นจะลำเลียงวัตถุดิบสำเร็จไปเก็บในไซโล เพื่อป้อนเข้าหม้อเผาต่อไป ส่วนวัตถุดิบที่หยابจะถูกป้อนกลับไปยังสายพาน เพื่อป้อนเข้าหม้อบดอีกครั้งจนได้ขนาดตามที่ต้องการ

รูปที่ 2-13 หม้อบดวัตถุดิบ (Raw Mill)

รูปที่ 2-14 วัตถุดิบสำเร็จ (Raw Meal)

2.6 การเผาปูนเม็ด

การเผาปูนเม็ด (Clinker Burning) มีขั้นตอนดังนี้ คือ เริ่มจากการลำเลียงวัตถุดิบสำเร็จที่ได้เข้าสู่ระบบหม้อเผา ซึ่งในปัจจุบันก่อนจะป้อนวัตถุดิบสำเร็จเข้าสู่หม้อเผาจะต้องป้อนวัตถุดิบสำเร็จผ่าน Preheater เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความร้อนก่อนจะป้อนเข้าสู่ "Burning Zone" ภายใน หม้อเผา (Kiln) นอกจากนี้ระบบหม้อเผาสมัยใหม่ยังสามารถลดความยาวของหม้อเผาให้สั้นลงอีก ซึ่งสามารถลดอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานความร้อน (Heat Consumption) ได้อีกทางหนึ่งด้วย

การเผาปูนเม็ดจะต้องควบคุมปริมาณวัตถุดิบสำเร็จที่ป้อนเข้าหม้อเผาให้พอดีกับกำลังการผลิตของหม้อเผา และเผาที่อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 1,450 °C

รูปที่ 2-15 Preheater

รูปที่ 2-16 หม้อเผา (Kiln)

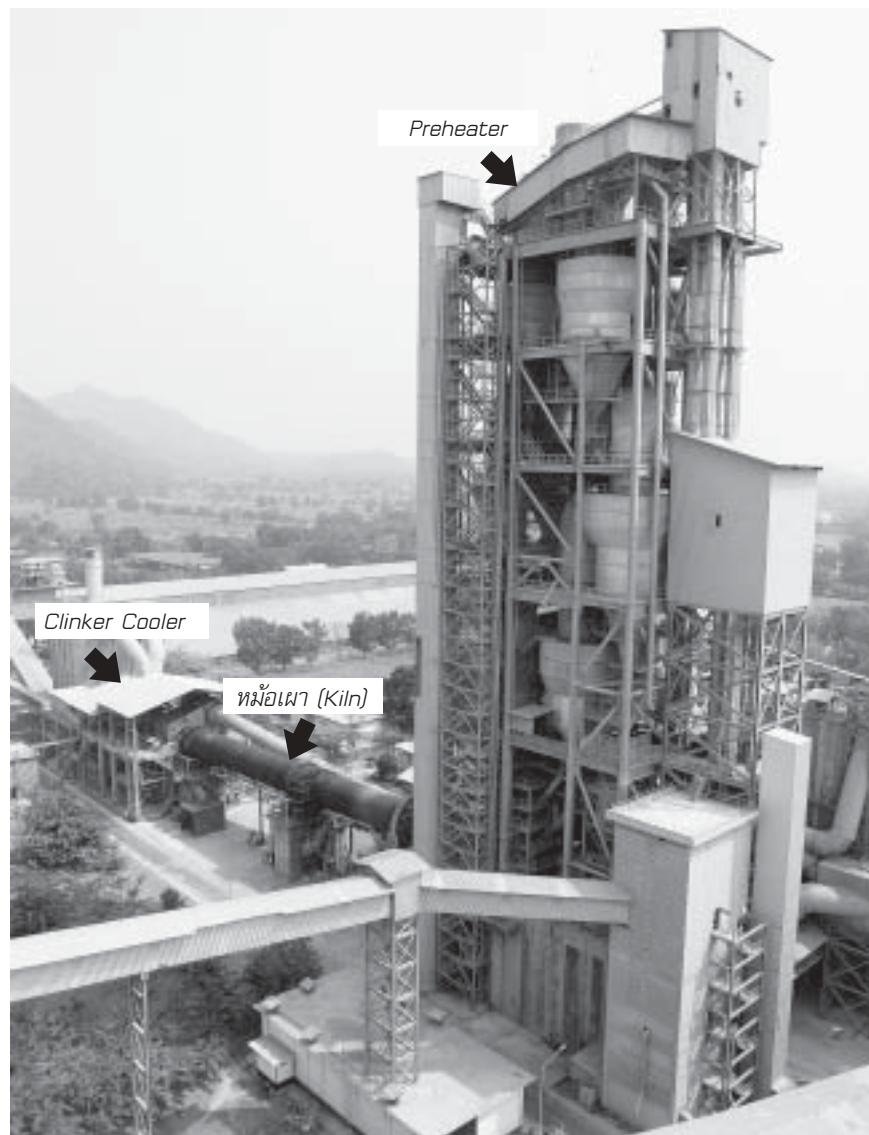

ก) Clinker Cooler

ข) ภายใน Clinker Cooler

รูปที่ 2-17 Clinker Cooler

รูปที่ 2-18 การเผาปูนเม็ด

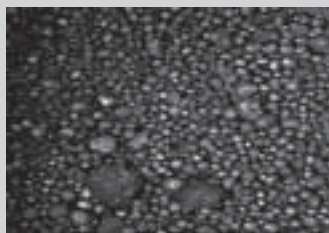

เชื้อเพลิงที่ใช้เพื่อให้พลังงานความร้อนในการเผาปูนเม็ด แบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. เชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป (Nonrenewable Fuel) เช่น ถ่านหิน, น้ำมันเตา, และ Pet Coke เป็นต้น
2. เชื้อเพลิงทดแทน (Secondary Fuel) ช่วยลดมลภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อม และประหยัดการใช้เชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่
  - เชื้อเพลิงชีวมวล (Biomass) เป็นวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร เช่น แกลบ, ชี้เลี้ยง, โยปาล์ม, เปลือกไม้, และกะลาปาล์ม เป็นต้น
  - เชื้อเพลิงจากวัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรม (Industrial Waste) เช่น ยางรถยนต์, และน้ำมันใช้แล้ว เป็นต้น

1) ถ่านหิน (เชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป)

2) Pet Coke (เชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป)

3) แกลบ (เชื้อเพลิงชีวมวล)

4) ชี้เลี้ยง (เชื้อเพลิงชีวมวล)

5) โยปาล์ม (เชื้อเพลิงชีวมวล)

6) เปลือกไม้ (เชื้อเพลิงชีวมวล)

7) กะลาปาล์ม (เชื้อเพลิงชีวมวล)

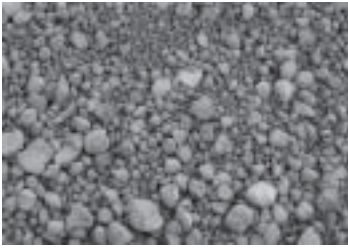

8) ยางรถยนต์ (เชื้อเพลิงจากวัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรม)

9) น้ำมันใช้แล้ว (เชื้อเพลิงจากวัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรม)

รูปที่ 2-19 เชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตปูนซีเมนต์

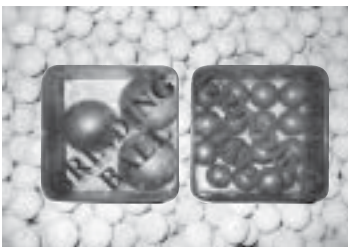

รูปที่ 2-20 ปูนเม็ด (Clinker)

วัตถุดิบสำเร็จที่ถูกเผาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี เกิดเป็น **ปูนเม็ด (Clinker)** และถูกทำให้เย็นตัวอย่างรวดเร็วในบริเวณที่เรียกว่า “Cooling Zone” โดยการเป่าผ่านปูนเม็ดที่ร้อนจัดเพื่อดึงความร้อนดังกล่าวออกไป ปูนเม็ดที่ได้จะมีลักษณะเป็นก้อนค่อนข้างกลมสีเทาเข้ม

2.7 การบดปูนซีเมนต์

ปูนเม็ดที่ผ่านการเผาและการทำให้เย็นตัวอย่างรวดเร็วของระบบหม้อเผาแล้ว จะถูกลำเลียงผ่านเครื่องย่อย เพื่อย่อยปูนเม็ดให้มีขนาดเล็กลงและอยู่ในพิสัยควบคุมที่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 เซนติเมตร จากนั้นจะถูกลำเลียงไปเก็บยังไซโลเก็บปูนเม็ด

รูปที่ 2-22 ลูกบด (Grinding Ball)

รูปที่ 2-23 ปูนซีเมนต์ (Cement)

รูปที่ 2-21 หม้อบดปูนซีเมนต์ (Cement Mill)

การบดปูนซีเมนต์ (Cement Grinding) เริ่มจากการลำเลียงปูนเม็ด, และยิปซั่ม (กรณีผลิตปูนซีเมนต์ผสม เช่น **ปูนตราเสือ**, และ**ปูนตราแรด** จะมีการลำเลียงหินปูนเพิ่มขึ้นอีกชนิดหนึ่งด้วย) จากไซโลมาเก็บไว้ใน Hopper จากนั้นทำการป้อนวัตถุดิบทั้งหมดผ่าน Roller Press เพื่อย่อยให้มีขนาดเล็กลงก่อนจะป้อนเข้าสู่ **หม้อบดปูนซีเมนต์ (Cement Mill)** ในหม้อบดปูนซีเมนต์จะประกอบไปด้วยห้องบด 2 ห้อง ได้แก่ ห้องบดที่ 1 (Chamber 1) ทำหน้าที่บดวัตถุดิบที่ป้อนเข้าไปให้มีขนาดเล็กลงโดยการกระแทกหรือเป็นการบดหยาบ **ลูกบด (Grinding Ball)** ที่ใช้ในห้องบดที่ 1 จะมีขนาดใหญ่กว่าห้องที่ 2 สำหรับห้องบดที่ 2 (Chamber 2) ทำหน้าที่บดละเอียดโดยมีลูกบอลขนาดเล็กทำหน้าที่ขัดสีให้มีขนาดละเอียดมากขึ้น ทั้งนี้ในขณะทำการบดอาจมีการฉีดน้ำสำหรับหล่อเย็นภายในหม้อบดเพื่อไม่ให้มีอุณหภูมิภายในหม้อบดสูงเกินไป ปูนซีเมนต์ที่ผ่านการบดในห้องบดที่ 2 จะถูกลมดูดเข้าเครื่องคัดแยก ซึ่งทำหน้าที่คัดแยกขนาดปูนซีเมนต์ให้ได้ความละเอียดตามที่ต้องการ สำหรับ **ปูนซีเมนต์ (Cement)** ที่มีความละเอียดตามต้องการแล้วจะถูกลำเลียงไปเก็บยัง **ไซโลเก็บปูนซีเมนต์ (Cement Silo)** ต่อไป ส่วนปูนซีเมนต์ที่มีขนาดหยาบจะถูกป้อนกลับไปยังหม้อบดปูนซีเมนต์เพื่อทำการบดซ้ำให้มีความละเอียดเพิ่มขึ้นจนได้ขนาดที่ต้องการ

รูปที่ 2-24 ไซโลเก็บปูนซีเมนต์ (Cement Silo)

2.8 การบรรจุและการขนส่งปูนซีเมนต์

ปูนซีเมนต์ที่ผ่านการบดเรียบร้อยแล้วจะถูกลำเลียงไปเก็บยังไซโลเก็บปูนซีเมนต์เพื่อรอ การบรรจุปูนซีเมนต์ (Cement Dispatching) และการขนส่งปูนซีเมนต์ (Cement Transporting) ต่อไป

การบรรจุปูนซีเมนต์ แบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. ปูนซีเมนต์ผง : ปูนซีเมนต์จากไซโลจะถูกลำเลียงและเป่าลงสู่เต้าปูนของรถปูนซีเมนต์ผง หรือของรถไฟ โดยตรง
2. ปูนซีเมนต์ถุง : ปูนซีเมนต์จากไซโลจะถูกลำเลียงเข้า เครื่องบรรจุปูนซีเมนต์ถุง (Cement Packer) ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการขนส่งและเพื่อใช้สำหรับงานขนาดเล็กได้สะดวกขึ้น โดยทั่วไป ปูนซีเมนต์ที่บรรจุใส่ถุง มีน้ำหนัก 50 กิโลกรัม (หรืออาจมีค่าอื่น ๆ ได้ ตามที่บริษัทผู้ผลิตปูนซีเมนต์กำหนด)

จากนั้นทำการขนส่งปูนซีเมนต์ไปยังร้านค้า, โรงงานอุตสาหกรรมคอนกรีต, หรือหน่วยงานก่อสร้างต่าง ๆ โดยการขนส่งด้วยรถปูนซีเมนต์, รถไฟ, หรือเรือ เพื่อนำปูนซีเมนต์ไปประยุกต์ใช้งานในลักษณะต่าง ๆ ต่อไป

ก) การบรรจุปูนซีเมนต์ใส่รถปูนซีเมนต์ผง

ข) การบรรจุปูนซีเมนต์ใส่ถุง

รูปที่ 2-25 การบรรจุปูนซีเมนต์

รถปูนซีเมนต์ผง 2 เต้า

รถปูนซีเมนต์ผง 4 เต้า

รถปูนซีเมนต์ผง กล้ายทอม

ก) รถปูนซีเมนต์ผง

ข) รถปูนซีเมนต์ถุง

ค) รถไฟ

ง) เรือ

รูปที่ 2-26 พาหนะที่ใช้ในการขนส่งปูนซีเมนต์

2.9 การเก็บรักษาปูนซีเมนต์

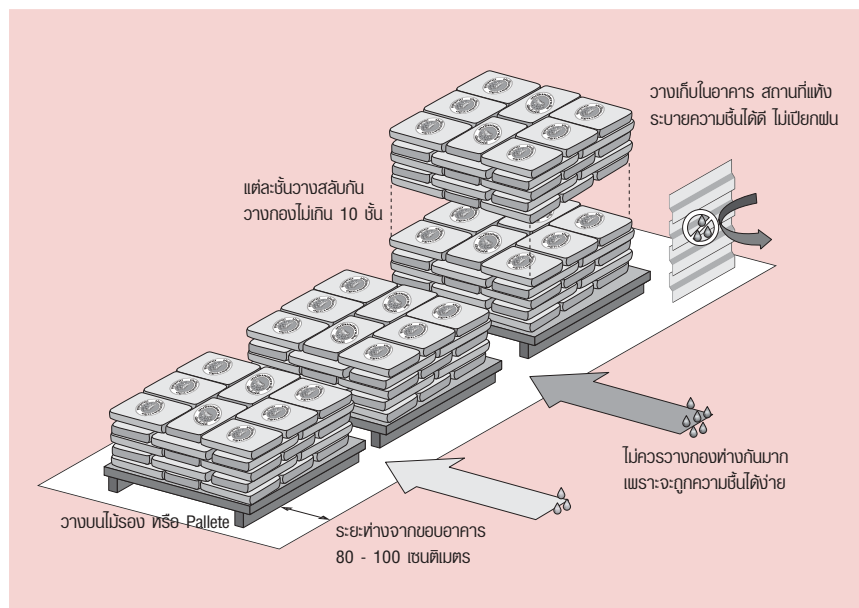

รูปที่ 2-27 การเก็บรักษาปูนซีเมนต์ผงไว้ในไซโลปูนซีเมนต์

ปูนซีเมนต์เป็นวัสดุที่ไวต่อความชื้นสูง ดังนั้นถ้าหากสามารถเก็บปูนซีเมนต์ไว้ในที่แห้งก็จะสามารถรักษาคุณภาพของปูนซีเมนต์ไว้ได้ ปูนซีเมนต์ที่เก็บหากสัมผัสกับความชื้นจะทำให้ปูนซีเมนต์มีกำลังต่ำกว่าปูนซีเมนต์ที่เก็บไว้ในที่แห้ง ดังนั้น จึงไม่ควรเก็บปูนซีเมนต์หรือให้มีปูนซีเมนต์ตกค้างอยู่ในไซโลหรือโรงเก็บเป็นเวลานาน

โรงงานอุตสาหกรรมคอนกรีตขนาดกลางและขนาดใหญ่ เช่น โรงงานคอนกรีตสำเร็จรูป, และโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จ นิยมใช้ปูนซีเมนต์ผง โดยทำการเก็บปูนซีเมนต์ไว้ในไซโลปูนซีเมนต์ ไซโลไม่ควรมีรูรั่วหรือรอยแยกที่ทำให้น้ำหรือความชื้นเข้ามาภายในได้ เพื่อป้องกันให้ความชื้นภายในไซโลมีค่าต่ำที่สุด

ร้านค้าจำหน่ายปูนซีเมนต์ โรงงานคอนกรีตขนาดเล็ก และหน่วยงานก่อสร้างขนาดเล็ก ซึ่งนิยมใช้ปูนซีเมนต์ถุง ควรมีที่กองเก็บปูนซีเมนต์ที่ดีพอสมควร ให้ป้องกันน้ำและความชื้นได้ มิฉะนั้นจะทำให้ปูนซีเมนต์เสื่อมคุณภาพได้ การเก็บปูนซีเมนต์จำนวนมากนั้นควรทำโรงเก็บให้ดีมีพื้นรองรับที่แข็งแรงเพราะปูนซีเมนต์มีน้ำหนักมากควรทำเป็นพื้นคอนกรีตและมีร่องที่พื้นก่อนวางถุงปูนซีเมนต์ ถ้าเป็นพื้นดินควรยกพื้นไม้ให้สูงกว่าดินเล็กน้อย เพื่อกันความชื้นจากพื้นดิน ตัวโรงเก็บจะต้องมีหลังคาและฝาปิดอย่างมิดชิด ไม่ให้ฝนสาดเข้าได้ การกองเก็บปูนซีเมนต์ควรกองให้ชิดกัน เพื่อไม่ให้ลมผ่านได้ เพราะลมที่ผ่านไปมานั้นจะนำความชื้นมาด้วย และควรจัดกองให้เป็นระเบียบ ไม่ควรกองชิดฝาและไม่ควรกองสูงนัก เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ ซึ่งจะต้องหมุนเวียนนำปูนซีเมนต์ที่กองเก็บไว้นานไปใช้ก่อนเป็นลำดับไป และไม่ควรถูกเก็บไว้นานเกินกว่า 2 เดือน หากเป็นหน้าฝนก็ไม่ควรเกินกว่า 1 เดือน ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องกองปูนซีเมนต์ไว้กลางแจ้ง หรือทำถังไม้และเปิดถุงเทใส่ไว้ในถังเพื่อสะดวกในการใช้งาน ควรจะหาไม้มาทำเป็นพื้นหรือมีผ้าใบหรือพลาสติกเตรียมไว้เพื่อคลุมกันฝนและความชื้น

รูปที่ 2-28 การเก็บรักษาปูนซีเมนต์ถุง

เอกสารอ้างอิง

- 1 ชัชวาลย์ เศรษฐบุตตร, “คอนกรีตเทคโนโลยี (Concrete Technology)”, คอนกรีตผสมเสร็จซีแพค, บริษัทผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้าง จำกัด, 2537.
- 2 บริษัทปูนซีเมนต์ไทยอุตสาหกรรม จำกัด, “รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประจำปี 2546”, 2546.
- 3 เอกสารวิชาการของบริษัทปูนซีเมนต์ไทยอุตสาหกรรม จำกัด, 2547.
- 4 Portland Cement Association, “Design and Control of Concrete Mixtures : Portland, Blended, and Other Hydraulic Cements”, Concrete Information, 2002.